

Обґрунтування
до питання про прийняття постанови НКРЕКП
«Про внесення змін до Кодексу газотранспортної системи та Кодексу
газосховищ»

Правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, а також здатного до інтеграції з ринками природного газу держав - сторін Енергетичного Співтовариства, у тому числі шляхом створення регіональних ринків природного газу, визначаються Законом України «Про ринок природного газу» (далі – Закон України).

На виконання вимог Закону України, НКРЕКП було затверджено ряд нормативно-правових актів, що регулюють відносини на ринку природного газу, зокрема Кодекс газотранспортної системи, затверджений постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2493 (далі – Кодекс ГТС) та Кодекс газосховищ, затверджений постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2495 (далі – Кодекс газосховищ).

Так, Кодексом ГТС встановлено принципи нейтральності балансування згідно з якими оператор газотранспортної системи не повинен отримувати фінансову вигоду або зазнавати фінансових втрат унаслідок сплати та отримання плати за добовий небаланс та вчинення балансуєчих дій, пов'язаних зі своєю діяльністю з балансування.

Положеннями глави 8 розділу XIV Кодексу ГТС передбачено, що з метою забезпечення принципів нейтральності балансування оператор газотранспортної системи щомісячно розраховує плату за нейтральність балансування, здійснює оплату замовнику послуг транспортування природного газу або стягує кошти із замовника послуг транспортування природного газу у порядку, визначеному цією главою.

Порядок здійснення Оператором ГТС розрахунку плати за нейтральність визначений пунктами 6 та 7 глави 8 розділу XIV Кодексу ГТС.

При цьому Кодексом ГТС передбачено поетапне запровадження плати за нейтральність балансування: перший етап застосовується до 2019/2020 газового року, другий та третій етапи – 2020/2021 та 2021/2022 газових років відповідно.

За газовий рік 2019/2020 плата за нейтральність балансування розраховується Оператором ГТС згідно вимог Кодексу ГТС та містить інформативний характер, а отже не стягується та не виплачується.

Натомість, другий та третій етапи передбачають обов'язкове стягнення на користь Оператора ГТС або виплату Оператором ГТС плати за нейтральність.

Разом з цим за результатами детального опрацювання та перевірки опублікованих Оператором ГТС розрахунків ставки плати за нейтральність балансування на першому етапі впровадження цієї плати, НКРЕКП були виявлені проблемні питання та недоліки у здійснених Оператором ГТС

розрахунках, які потребують врегулювання, зокрема шляхом внесення змін до нормативно-правових актів Регулятора.

Так, положеннями Кодексу ГТС та Кодексу газосховищ передбачено, що Оператор газотранспортної системи має можливість використовувати потужність газосховищ під час здійснення фізичного балансування газотранспортної системи.

Водночас, включення відповідних витрат до плати за нейтральність не передбачено діючими нормами Кодексу ГТС та положеннями Регламенту Комісії (ЄС) № 312/2014 (далі – Регламент № 312). При цьому, Регламентом № 312 та Кодексом ГТС передбачено, що Оператор газотранспортної системи вчиняє балансуючі дії виключно шляхом купівлі/ продажу короткострокових стандартизованих продуктів на торговій платформі та/або використання послуг балансування.

Таким чином, з метою гармонізації витрат, які включаються до розрахунку плати за нейтральність, та витрат Оператора ГТС на фізичне балансування газотранспортної системи пропонується внести зміни до Кодексу ГТС та Кодексу газосховищ в частині виключення можливості для Оператора ГТС використовувати потужність газосховищ під час балансування газотранспортної системи, що відповідатиме вимогам Регламенту № 312 та стимулюватиме розвиток ліквідності ринку природного газу.

Крім цього, відповідно статті 29 Регламенту № 312 Оператор газотранспортної системи перекладає на замовників послуг транспортування будь-які витрати та доходи від вчинення балансуючих дій відповідно до статті 9, якщо тільки Регулятор не вирішив, що ці витрати та доходи понесені неефективно відповідно до чинного законодавства.

Таким чином, з метою запобігання ризиків необґрунтованого фінансового навантаження на замовників послуг транспортування та імплементації положень Регламенту № 312, пропонується доповнити Кодекс ГТС положеннями, які передбачають право Регулятора за результатами проведення аналізу витрат та доходів оператора газотранспортної системи, пов'язаних із вчиненням балансуючих дій, прийняти рішення про неефективність понесених таких витрат/доходів та зобов'язати Оператора ГТС здійснити корегування плати за нейтральність.

Крім цього, положеннями Регламенту № 312 передбачено, що для розрахунку плати за небаланс використовуються ціни на торговій платформі, яка попередньо визначається оператором газотранспортної системи та погоджується Регулятором.

Разом з тим, вимоги Закону України «Про публічні закупівлі» щодо обов'язку Оператора ГТС купувати обсяги природного газу для балансування газотранспортної системи через тендерну процедуру, унеможливають здійснення закупівлі ним природного газу на торговій платформі та відповідно використання ціни на такій торговій платформі для цілей розрахунку плати за добовий небаланс.

Враховуючи, що на законодавчому рівні існує перешкода повноцінно впровадити вимоги Регламенту № 312, зокрема у частині розрахунку плати за добовий небаланс, впровадження плати за нейтральність згідно всіх вимог Регламенту № 312 може бути передчасним, оскільки існує ризик того, що витрати Оператора ГТС, пов'язані із вчиненням ним балансуєчих дій, можуть покриватись платою за небаланс лише частково та через плату за нейтральність перекладатимуться на замовників послуг транспортування, які вчасно збалансують свої портфоліо балансування.

Таким чином пропонується перенесення початку другого та третього етапів впровадження плати за нейтральність балансування на один газовий рік, та продовження дії першого етапу на період 2020/2021 газового року.

У зв'язку із зазначеним, керуючись положеннями статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», з метою удосконалення положень Кодексу ГТС та Кодексу газосховищ та приведення їх у відповідність до положень Регламенту № 312, Департаментом із регулювання відносин у нафтогазовій сфері було розроблено проект постанови НКРЕКП «Про внесення змін до Кодексу газотранспортної системи та Кодексу газосховищ» (далі – Проект постанови).

На виконання положень статті 15 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» та положень глави 3 Порядку проведення відкритого обговорення проектів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.06.2017 № 866, 22.09.2020 відбулися відкриті обговорення зазначеного Проекту постанови, під час яких були розглянуті надані суб'єктами ринку природного газу та іншими заінтересованими особами пропозиції та зауваження до Проекту постанови.

При цьому, слід зазначити, що Секретаріат Енергетичного Співтовариства підтримав зміни, передбачені Проектом.

Враховуючи зазначене вище, з метою удосконалення положень нормативно-правових актів, що регулюють діяльність на ринку природного газу, у частині запровадження плати за нейтральність балансування на ринку природного газу, Департамент із регулювання відносин у нафтогазовій сфері пропонує прийняти постанову НКРЕКП «Про внесення змін до Кодексу газотранспортної системи та Кодексу газосховищ».

**Директор Департаменту із
регулювання відносин
у нафтогазовій сфері**

Т. Рябуха

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

Київ

№ _____

Про внесення змін до Кодексу
газотранспортної системи та
Кодексу газосховищ

Відповідно до статті 4 Закону України «Про ринок природного газу» та статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Унести до Кодексу газотранспортної системи, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2493, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1378/27823, такі зміни:

1) у розділі XIII:

пункт 2 викласти в такій редакції:

«2. Замовники послуг транспортування зобов'язані своєчасно врегульовувати свої небаланси. Оператор газотранспортної системи вчиняє балансуючі дії виключно з метою підтримання звичайного рівня функціонування газотранспортної системи в разі недотримання замовниками послуг транспортування своїх підтверджених номінацій/реномінацій. При здійсненні таких дій оператору газотранспортної системи забороняється використовувати власний природний газ із газосховища.»;

у пункті 3:

у підпункті 1 слова «за конкурсною процедурою та за ринковими цінами» замінити словами «використання послуг балансування»;

підпункт 4 виключити;

пункт 4 викласти в такій редакції:

«4. Оператор газотранспортної системи має право використовувати потужності газосховищ (закачування та відбору) відповідно до умов договору зберігання (закачування, відбору) природного газу для покриття виробничо-технологічних витрат та витрат природного газу в газотранспортній системі.»;

пункти 5 – 7 виключити.

У зв'язку з цим пункти 8 – 12 вважати відповідно пунктами 5 – 9;

пункт 6 виключити.

У зв'язку з цим пункти 6 – 9 вважати відповідно пунктами 5 – 8;

2) у главі 8 розділу XIV:

пункт 4 доповнити новим абзацом такого змісту:

«За результатами проведення аналізу ефективності витрат та доходів оператора газотранспортної системи, пов'язаних із вчиненням балансуєчих дій, Регулятор може прийняти рішення про неефективність понесених таких витрат/доходів. У такому разі оператор газотранспортної системи зобов'язаний здійснити коригування ставки плати за нейтральність балансування та плати за нейтральність балансування, урахуваючи величину неефективних понесених витрат/доходів, у строки, визначені рішенням Регулятора.»;

у пункті 6:

абзац перший замінити вісьмома новими абзацами такого змісту:

«Плата за нейтральність балансування визначається пропорційно до обсягів транспортування замовника послуг транспортування газового місяця М, крім обсягів транспортування природного газу, що транспортується в митному режимі транзиту та митному режимі митного складу (ОВГ), які визначаються за формулою

$$\text{ОВГ} = \text{MAX} (\text{ВХІД}+\text{ТС}; \text{ВИХІД}+\text{ТС}) - \text{MIN} (\text{ТС}(\text{ВХІД}); \text{ТС}(\text{ВИХІД})),$$

де ВХІД+ТС – сума обсягів подач газу в точках входу до газотранспортної системи з урахуванням обсягів набуття газу у віртуальній торговій точці за газовий місяць М, тис. м³;

ВИХІД+ТС – сума обсягів відборів газу в точках виходу з газотранспортної системи з урахуванням обсягів відчуження газу у віртуальній торговій точці за газовий місяць М, тис. м³;

ТС(ВХІД) – загальний обсяг набуття газу у віртуальній торговій точці за газовий місяць М, тис. м³;

ТС(ВИХІД) – загальний обсяг відчуження газу у віртуальній торговій точці за газовий місяць М, тис. м³;

MAX (ВХІД+ТС; ВИХІД+ТС) – максимальне значення з двох значень;

MIN (ТС(ВХІД); ТС(ВИХІД)) – мінімальне значення з двох значень.».

У зв'язку з цим абзаци другий – п'ятий вважати відповідно абзацами дев'ятим – дванадцятим;

у пункті 9:

абзац перший викласти в такій редакції:

«9. Для газових років 2019/2020 та 2020/2021 починаючи з 01 березня 2020 року плата за нейтральність балансування застосовується відповідно до цього пункту.»;

абзац третій викласти в такій редакції:

«За газові роки 2019/2020 та 2020/2021 плата за нейтральність балансування не стягується та не виплачується.»;

у пункті 10:

слова «таким чином» замінити словами «відповідно до цього пункту»;

цифри та знак «2020/2021», «2022» замінити відповідно цифрами та знаком «2021/2022», «2023»;

в абзаці першому пункту 11:

слова «таким чином» замінити словами «відповідно до цього пункту»;

цифри та знак «2021/2022» замінити цифрами та знаком «2022/2023».

2. Унести до Кодексу газосховищ, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2495, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1380/27825, такі зміни:

1) пункт 3 глави 4 розділу I виключити;

2) пункт 5 глави 1 розділу VII виключити.

У зв'язку з цим пункти 6 – 13 вважати відповідно пунктами 5 – 12.

3. Ця постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її оприлюднення на офіційному вебсайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, крім підпункту 1 пункту 1 та пункту 2 цієї постанови, які набирають чинності з 01 січня 2021 року.

Голова НКРЕКП

В. Тарасюк